

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Uitbreiding pluimveehouderij Kruit, Gasselte
(gemeente Aa en Hunze)

13 maart 2003

1332-26

ISBN 90-421-1128-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling en doel	2
3.2 Besluitvorming.....	2
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	3
4.1 Algemeen	3
4.2 Alternatieven	3
4.2.1 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	4
4.2.2 Nulalternatief/referentiesituatie	4
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	4
5.1 Autonome ontwikkeling	4
5.2 Beschrijving milieugevolgen	5
5.3 Te beschrijven aspecten.....	5
5.3.1 Lucht.....	5
5.3.2 Bodem en Water.....	6
5.3.3 Verkeer	6
5.3.4 Geluid.....	6
5.3.5 Landschap.....	6
5.3.6 Levende natuur	6
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	7
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	7
8. EVALUATIEPROGRAMMA	8
9. VORM EN PRESENTATIE	8
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	8

1. INLEIDING

De gebroeders Kruit uit Gasselternijveenschemond hebben het voornemen om een tweetal stallen op te richten. In iedere stal zullen 122.000 legkippen in een volièrehuisvestingssysteem gehouden worden. Momenteel hebben zij op de voorgenomen locatie vergunning voor één stal voor het houden van 93.386 legkippen. Deze stal is nog niet gerealiseerd. De stallen zullen worden gevestigd aan de Gasselterboerveenschemond in de gemeente Aa en Hunze in Drenthe. Bevoegd gezag voor de milieuvergunning is de gemeente Aa en Hunze.

Bij brief van 3 februari 2003 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in De Schakel van woensdag 29 januari 2003². Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen en deze waar toepasselijk in haar advisering betrokken.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

In het MER dient de nadruk te liggen op de volgende elementen:

- Een beschrijving van de emissie van ammoniak en geur en de effecten daarvan op natuur en omwonenden;
- Een goede uitwerking van het meeste milieuvriendelijk alternatief (MMA), waarin de mogelijkheden voor maximale emissiereductie duidelijk worden.

Verder wordt het belang van een goede samenvatting benadrukt.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wet milieubeheer (Wm):

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling en doel

Beschrijf de aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid. Werk de algemeen geformuleerde probleemstelling uit de startnotitie uit. Ga in op de volgende elementen:

- bedrijfseconomische redenen gericht op de continuïteit van het bedrijf;
- er wordt op dit moment niet voldaan aan alle (toekomstige) wettelijke vereisten;
- anticiperen op toekomstige wetgeving voor ammoniakemissie en stanknormen.

De startnotitie geeft aan dat de doelstelling is om 'het bedrijf te exploiteren passend binnen de wettelijke en maatschappelijke kaders, daarbij het juiste evenwicht zoekend met de bedrijfscontinuïteit'. Werk deze doelstelling uit in concrete toetsingscriteria waaraan het voornemen moet voldoen. Geef ook de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering. Doelen moeten zodanig worden beschreven dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven.

Met het oog op het volwaardig meewegen van het milieubelang in de besluitvorming moet aangegeven worden welke ruimte de gestelde doelen laten voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu.

3.2 Besluitvorming

Geef aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. In hoofdstuk 6 van de startnotitie wordt reeds verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten die gelden.

Ga in aanvulling hierop in op de eventuele consequenties voor het voornemen van het gebiedsbeschermingsbeleid (Vogel- en Habitatrichtlijn) en het soortenbeschermingsbeleid (Flora- en Faunawet en Vogel- en Habitatrichtlijn).

Daarnaast dient ingegaan te worden op mogelijke consequenties vanwege in voorbereiding zijnde of zeer recent van kracht geworden wet- en regelgeving, waaronder:

- de AMvB Huisvesting⁵;
- Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996;
- het Legkippenbesluit.

Beschrijf welke maatstaven voor de afweging van alternatieven (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend. Denk hierbij aan normen voor geur en ammoniak op grond van de Wet ammoniak en veehouderij en de normen zoals vermeld in de Regeling ammoniak en veehouderij, alsmede de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996 inclusief de jurisprudentie.

Geef aan dat het MER wordt opgesteld voor het verlenen van een milieuvergunning door de gemeente Aa en Hunze. Beschrijf volgens welke procedure en welk tijdspad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Motiveer de keuze van de alternatieven. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

4.2 Alternatieven

Werk in het MER twee alternatieven uit, namelijk:

- 1) de voorgenomen activiteit zoals beschreven in de startnotitie;
- 2) het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA).

---

⁵ Deze Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) regelt de maximale emissiewaarde per dierplaats.

4.2.1 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden en technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Besteed bij de ontwikkeling van het MMA aandacht aan de mogelijkheden voor:

- maximale reductie van de ammoniakuitstoot;
- maximale reductie van de geurhinder;
- maximale reductie van de fijn stof uitstoot;
- mestbe- en/of verwerking gericht op de bewerking en afzet van kippenmest;
- energiebeheer.

Geef aan in hoeverre maatregelen voor optimaal dierenwelzijn de effecten van bovenstaande aspecten beïnvloeden.

4.2.2 Nulalternatief/referentiesituatie

Binnen de doelstelling van de initiatiefnemer is er geen reëel nulalternatief.

Hoewel er reeds vergunning is verleend voor één stal voor het houden van 93.386 kippen, is deze situatie nog niet gerealiseerd. Daarom is het raadzaam de milieueffecten van de alternatieven te vergelijken met twee situaties:

1. De huidige situatie;
2. De momenteel vergunde situatie, plus de autonome ontwikkelingen.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

5.1 Autonome ontwikkeling

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan andere agrarische activiteiten in de nabije omgeving.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en de omgeving daarvan, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en ob-

jecten zoals Ecologische verbindingzones, en Ecologische Hoofdstructuur (EHS)-, provinciale EHS (pEHS)- en Vogel- of Habitatrichtlijn gebieden.

Het verdient aanbeveling de gebruikte kaarten van een goede topografische ondergrond te voorzien en te letten op een duidelijke legenda en schaalaaanduiding.

5.2 Beschrijving milieugevolgen

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld door het beëindigen van de activiteiten op de huidige locatie);
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van effecten van andere bronnen (bijvoorbeeld het in de startnotitie genoemde gemengd agrarisch bedrijf of het nabij gelegen AVEBE) op ammoniakuitstoot, geureffecten en eventueel grondwatergebruik;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

Van ammoniakemissie, stank en energie wordt een kwantitatieve beschrijving gevraagd, voor de emissie van fijn stof volstaat een kwalitatieve beschrijving.

5.3 Te beschrijven aspecten

5.3.1 Lucht

Beschrijf:

- de reeds aanwezige achtergrondconcentraties van ammoniak;
- de toekomstige uitstoot van ammoniak;
- de huidige en te verwachten geurhinder op leefniveau; daarbij gaat het om de geuremissie uit stallen en opslag;
- de geurgevoelige objecten en gebieden en het verwachte aantal gehinderden;
- de piekmomenten en -niveaus van geurhinder die per etmaal zullen optreden.

De verspreiding van de te verwachten depositie op het studiegebied zal naar de verwachting van de Commissie gering zijn. Toon dit aan door middel van een 'sigarendoosberekening', op grond van de depositieberekening zoals ver-

meld in de bijlage van de Interimwet Ammoniak en Veehouderij. Pas als mocht blijken dat de depositie niet meevalt, dienen de effecten via een verspreidingsmodel bepaald te worden⁶.

Het huidige toetsingskader voor geuremissie is gebaseerd op verhoudingsgetallen tussen de verschillende diercategorieën, waarbij de geurhinder wordt uitgedrukt in mestvarkenseenheden (m.v.e.'s). De verhoudingsgetallen tussen diercategorieën, indien uitgedrukt in gemeten geuremissies, blijken echter anders te liggen dan tot nu toe werd aangenomen. Houdt bij de beoordeling van de geurbelasting waar mogelijk rekening met deze nieuwe verhoudingsgetallen.

Geurhinder kan met name optreden door tijdelijke piekbelastingen. Het optreden van pieken in de geuremissies is mede afhankelijk van de bedrijfsinrichting en de bedrijfsvoering. Besteed bij de beoordeling van de alternatieven aandacht aan de mogelijkheid van het optreden van piekbelastingen.

5.3.2 Bodem en Water

Besteed aandacht aan:

- eventuele lozingen van afvalwater en de gevolgen daarvan voor de kwaliteit van het oppervlaktewater;
- eventuele grondwateronttrekking (kwantitatief) en de gevolgen hiervan op het watersysteem;
- mogelijke gevolgen voor de bodem (verzuring, eutrofiëring).

5.3.3 Verkeer

Beschrijf op welke wegen er sprake zal zijn van een verandering van de verkeersintensiteit en welke gevolgen dit heeft voor aan deze wegen gelegen woningen voor wat betreft geluid, trillingen en verkeersveiligheid.

5.3.4 Geluid

Beschrijf globaal de huidige en toekomstige geluidsuitstraling van de inrichting.

5.3.5 Landschap

Beschrijf, mede in het licht van het Provinciaal Omgevingsplan, de landschappelijke kwaliteiten van het gebied en de gevolgen van de voorgenomen activiteit hierop.

5.3.6 Levende natuur

Beschrijf, indien toepasselijk, de gevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven op het in stand houden van soorten die bescherming genieten

---

⁶ In inspraak nr.1 van LNV wordt gevraagd om dit direct te doen.

op basis van de Flora- en Faunawet en op bijzondere beschermde gebieden in de nabije omgeving⁷.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en het mma moeten onderling én met de referenties worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, is het raadzaam een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

---

⁷ In inspraak nr. 1 van LNV worden natuurgebieden grenzend aan de Hunze genoemd, alsmede het natuurontwikkelingsgebied De Branden.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeente Aa en Hunze moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Houdt verder rekening met het volgende:

- houdt het MER zo beknopt mogelijk, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- voeg een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER;
- gebruik recent en duidelijk kaartmateriaal, geef topografische namen goed leesbaar weer en voeg een duidelijke legenda bij.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.